

Batthyány Gyula (1887-1959)

Ciprusi Bazár, 1933 körül
Olaj, vászon 100,5x65,5 cm
Jelzés nélkül

Irodalom:

- Batthyány Gyula: Egy festő úti jegyzeteiből. in: Magyar Művészet, 1933. 8. szám 243-250. oldal
- Kiállítás gróf Batthyány Gyula festményeiből Múterem Galéria Katalógus, Budapest, 1997.
- Pogány Ö. Gábor: Batthyány Gyula művészetéről.
- Hevesi Szemle, XII. 2. szám 1984. június 2-4 oldal
- T. Ridovics Anna: Batthyány Gyula.

Kiállítás:

- Ernst Múzeum 1933. május 51. tétel

Reprodukálva:

- Batthyány Gyula: Egy festő úti jegyzeteiből, in: Magyar Művészet, 1933. 8. szám 244. oldal

Provenienca:

- 1933-ban Halmi Miklós gyűjteménye

„Következő állomásunk Larnaca és Limasol... Larnaca kifosztott bazárjára kockás fény-játékot vet a gyékényfonású tető.” E vizuális élmény sokakat megállásra késztetett volna, jó érzés lehetett elábrándozni a fény-árnyék geometrikus mintázatának láttán.

Önmagában is érdekes látvány az egzotikus helyszín. A keleti és az afrikai kultúra iránt érdeklődő Batthyány hajóval indult Athén, Alexandria, Kairó, Libanon, Ciprus és Kis-Ázsia felfedezésére. Hazatérése után hónapokon át festette a kalandos utazás során szerzett benyomásait és emlékeit. Munkájának gyümölcsei (*Athéni liget*, *A Nílus partja*, *Kairói egyetem*) az Ernst Múzeum 1933 májusi kiállításán voltak láthatók. Itt tekinthette meg először a közönség a *Ciprusi Bazár* című képet is, melynek reprodukcióját, néhány hónappal később, az útleírás keretein belül közölte a Magyar Művészet.

A kiállítás osztatlan sikert aratott. Katalógusa az orientalizáló, a kelet varázsos világát élénk táró művek alapján lelkesen írja Batthyányról, hogy: „... úgy járt-kelt ... hegyi városok útjain, szűk sikátorokban, hol az embervásár folyik, szól a banda, harsog a síp, zúg a jazz ..., mintha csak ébren álmodna közöttük. Csak úgy szívta fel magába szemével az izgalmas egzotikumokat, írta át a maga kígyózó vonalába, foglalta őket színei ékköszterű ragyogásába, hogy aztán otthon, műterme magányában, újra átálmodja őket.”

Az élénk vizuális memóriával rendelkező Batthyány a magyar festészet egyik magányos és talányos tehetsége. Különös stílusa a kiváló rajztudás, a lendületes, szinte kápráztató vonaljáték és a jellegzetes színvilág kombinációjából szüle-

tik. A festő szuggesztív kifejezésű, a szecesszió és az art-deco hatását tükröző vásznainak stilisztikai párhuzamait másik képünk, az *Őnarckép* kapcsán vázoljuk fel. A *Ciprusi Bazár* és az ezzel egy időben készült művek kapcsán azonban az oeuvre jellemzése kibővül. A városi arisztokrácia életét kritikusan szemlélő illetve megfestő gróf jelen képén újfajta tematikával találkozunk. Ennek kulcsszava az egzotikum. Az idegen világokat bebarangoló, majd bemutató Batthyány így, akár ennek tudatában, akár a nélkül, a 19. századi magyar utazó festők hagyományát is feleleveníti. A *Ciprusi Bazár* felidézti Libay Károly Lajos kairói akvarelljét vagy Ligeti Antal egyes vásznait.

A ciprusi bazárban sétáló Batthyány a fent idézett beszámolójában szomorúan állapítja meg, hogy a gyékény alatt „...lézengő élet érdektelen. Viselet nélküli, nagyorru kuvasznép sétál benne.” A festmény is ezt az állapotot rögzíti: a délutáni, bágyadt hőségben szinte mozdulatlaná dermedt az idő. A mintás szőnyegekkel, párnákkal és kényelmes padokkal kirakott bazári utcán vörös fezes férfiak társalognak, üldögélnek. Csupán két figura ballag a kép mélyén felsejlő tér felé, ezek egyike egy nagytestű madár. A festmény fókuszpontjában lévő pulyka azonban itt nem a nyüzsgő bazári élet szimbólumaként jelenik meg. Az okatlan állat, mint az írónia eszköze, a „kuvasznép” céltalan életének kivetülése.

Úgy tűnik, Batthyány kissé csalódott a szegényes bazárban, viszont talált valami mást, ami kárpótolja: fény-játékot. A szinte kubisztikusan építkező térben mindenre és mindenre zöldes-kék, négyzethálós árnyék vetül. Az erős rövidülésben és lendületes ecsetvonásokkal vázolt karcsú elemek imbolygása, valamint az érdekes árnyék ritmust és mozgalmasságot csempésznek e lelassult létbe. Ez a dekorativitásban feloldódó ellentét a festmény témája és képi megfogalmazása között, a Batthyányra egyébként is jellemző bravúr.

T.K.

88.►
Batthyány Gyula (1887-1959)

Ciprusi bazár
Olaj, vászon 100,5x65,5 cm
Jelzés nélkül
Kikiáltási ár: 1.200.000 Ft

